

РОЗВАГА

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ.

ВИДАЄ „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ІВ. ФРАНКА“
редакційна секція української таборової організації.

Виходить що тижня в суботу.

Наша часопись виходить виключно засобами полонених Українців, тому всі читачі повинні її по змові грошево підпирати.

ФРАЙШТАДТ, дня 10. (23.) червня.

Кажуть, що люди, які цілі роки просиділи в льоху під землею, коли їх вивести на свіже повітря, п'яніють од нього, як од жріпкого вина. Кажуть, що очі тих людей так привикають до темноти, що їм трудно перенести світ сонця і вони часто сліпають...

Так само оп'яніла тепер Росія. Цілі віки жив російський нарід у великому самодержавному льоху. Не було туди найменшого доступу вільному повітрю. Століття лишили свій слід: народній організм привик до спертого повітря і, коли нарешті революція розвалила льох, коли на місце великої руїни полились цілі потоки свіжого повітря, народ оп'янів.

Як величезне свято обійшов він перші дні революції: маніфестації з сотнями тисяч людей із червоними прапорами, мітинги з промовами, святочні привітання всіх і кожного з великими днями свободи—таку картину представляють нам перші дні революції.

Але свято минає. Настають будні дні праці в нових умовах, праці не по приказу, не по вказівці, а самостійної, вільної, і ось тут то й виходять наслідки століть.

Слово „свобода“, що разом із революцією пролунало на всі кінці великої держави, що досягло найдальших, найглухіших закутків, багато і дуже багато зрозуміли в його абсолютнім значінню. „Свобода“—значить, свобода на все. Я все можу робити. Коли я став свобідним горожанином, нема тепер того, хто мав би мені що небудь при-

казувати, кого я мав би в чомунебудь слухати. Так зрозуміли свободу ті, що вчора ще сиділи в підземеллю, ті, що вчора ще були рабами. І ми бачимо, як випушені з підземелля люди, п'яні одним словом „свобода“ ідуть і руйнують, нищать поміщицькі, панські маєтки, захвачують землю вирубують панські і казенні ліси, випасують худобою, або викощують панські луги та ниви. Повторюють ся знову картини земельних (аграрних) безпорядків, які були до і підчас першої російської революції. Є відомости про великі такі безпорядки в губерніях: Мінській, Тамбовській, Саратовській і цілому ряді других. Так зрозуміло свободу селянство. Дякуючи цьому багато посівів винищено, ще більше землі остаєть ся зовсім необробленою. Робітництво по фабриках і заводах на свій лад розуміє свободу. Там де раніше треба було працювати 10—12 годин, тепер увели шестигодинний робочий день. В звязку з неладом на залізницях це повело до того, що в одній тільки Москві застановило зовсім працю 67 заводів, у Петрограді 36, у Одесі 28, у Ростові на Дону 35, у Києві 8, у Катеринославі 14. Наслідки ясні.

Далі мільони того нужденного селянства, віковична мрія якого була про землю і волю, зачувши на фронті в окопах, що десь гам дома за тисячу верст „землю ділять“, не бачучи разом із тим того кулака, який його гнав і держав на позиції, оставляють окопи, цілими тисячами направляють ся до дому, щоб захватити й собі щонебудь.

В результаті, як кажуть часописі, більше півтора мільйони дезертирів. Ті, що лишились на фронті, як бойова сила, втратили свою вартість за відсутністю дисципліни.

Але мало того. Темний нарід, упившись одним новим для нього словом, в дикій пімсті тому, що гнітило його тисячі літ, не знає впину. В Єкатеринобурзі разом із державними гербами й царськими портретами розбивають дороги пам'ятники. Почувши силу, салдати розбивають винні склади, напивають ся до смерті їдучи на фронт.

Поминаючи ту боротьбу, яку ведуть між собою представники двох пануючих політичних партій — Ленінці й Плехановці (большевики й меньшевики), поминаючи те, що в сліпім бажанні захопити в свої руки впливи і владу, вони не рахують ся з тим, що стане з державою, нічого не бачать поза своїми партійними інтересами, на політичну арену виступає всяке політичне сміття і веде свою руйнуючу роботу. Кермуючись одним паним інстинктом, самотнім бажанням дати волю енергії, а може часом навіть обміркованими демагогічними виступами, сіють вони серед мас, які не мають критичної думки, кличі, що йдуть далеко дальше кличів Леніна. Як вислід такої роботи є „республіки“, про які ми вже подавали коротенькі вістки: Шлісельбургська, Кронштатська, Царицинська й остання Тамбовська. І в той час, коли Ленінці й Плехановці ксе таки признають ще тимчасове правительство, стараються так чи инакше його обновити, коли признають Раду робітничих і салдацьких депутатів,—ці не признають нікого й нічого, а мають своє „республіканське“ правительство.

Само собою розуміється, що земля вся мусить перейти в руки тих, хто працює на ній; що робочий день мусить бути скорочений. Але ясно також, що від того, що з фронту пішло півтора мільйони салда-

тів „землю ділити“, земельна справа ще не буде розрішена; тим, що 140 петроградських заводів ввели в себе шестигодинний робочий день, не установлять ся загалом норми робочого часу. Коли республіка демократична, чи то федеративна являється ся бажаною формою правління, то це не значить, що для заведення її тепер потрібні десятки сміховинних „республік“, які раньше чи пізніше розлетяться, як мильні баньки; ясно, що армія не може остатись без сильної дисципліни, звідки б та дисципліна не виходила загалом поки існує армія.

Все те, чого домагається нарід він повинен получить, але такі домагання мусять бути зорганізовані. При всіх їх мусить зберігати ся порядок, а для цього потрібна спільна для всіх у спільних інтересах влада. „Свобода“ не значить ще свободи від усяких обов'язків. Свобода має великий обов'язок шанувати свободу других; тільки в такому разі вона може бути дійсною свободою.

І коли ми бачимо такі явища, чи то як вислід хибного розуміння свободи, чи як небажання її зовсім розуміти, то страшно стає, щоби революція не ступила на шлях дійсної анархії; бо тоді не остається нічого святого в людях, нічого, що могло би їх вивести на справедливу дорогу і запанує найстрашніший із всіх бунтів, бунт для бунту, „бунт рабів“, як казав Керенський, яких століттями гнітило тяжке ярмо.

Але коли рівночасно з цим ми бачимо й світлі явища, бачимо як скрізь, а особливо у нас на Україні, нарід обережно і з тактом вводить нові форми громадського життя, в нас живе віра, що п'яні од свіжого повітря не помруть, не послипнуть од сонця, не поховають молодої свободи.

Те що є, мусить бути. Де світла багато, там мусить бути тінь...

Пушчик.

Полоненим.

Скільки нас тоді було!
Скільки нас тепер лишилось!
Скільки в вічність відійшло—
В чужині розпоршилось!.

Живі друзі! Іде, наближається час,
Що ми вернем до рідного поля—
Весна волі ласкаво всміхнеть ся й до нас—
Усміхнеть ся й невольникам воля!

Там аустріє нас хтось—із близьких, дорогих,
Там і ми дорогі комусь будем;
Може й там вже не всі—може стрінем не всіх,—
Та рабами вже більше не будем!

А від тих, що ждучи не діждались весни,
Що в чужині навіки спочили—
Повеземо привіт на широкі лани,
На прадідівські славні могили.

Перекажемо там пишновітним ланам
І Славуті-Дніпрові старому,
Що судилось вернути ся їхнім синам,
Та не всім... Ой, не всім їм додому!

І лани вашумлять пишним морем квіток,
Шумом хвиль травоквітів зелених,
Пригадавши своїх безталанних діток
Наших друзів — братів полонених.

І в жалобі застогне, забеть ся Дніпро,
В гори хвилями вдарить буйними,
Дов питаючи гір—поки ж наше добро
Плюндрувати ся буде чужими?

На могили пошлемо нехитрий привіт
Тих, що впали, як жертви неволі,
.

А що скажуть могили—мабуть затремтять
І питають:—„за що ж вони впали“?
Яку-ж відповідь дати, щоб сльозами проклять
Свідки слави дідів не ридали?

.
Так могили ж і нас і їх тїнь проклянуть,
Бо в могилах сплять лицарі волі!

Ті, що ярм не несли, що бороли ся всі
Як один—як усі—аж до смерти,—
Славно вмїли вмирать, горді в гордій красі,
В силі завдань святих—рабство стерти.

Так щож скажемо їм—свідкам слави дідів?
Чи нічого? Чи будем мовчати?
Краще так—станем всі, злєм ся в хвилях радї
Підем діло дідів довершати!

Не словами—ділами покажемо там,
Що ми й в рабстві не стали рабами—
То буде наша відповідь славним дідам
Про братів, що не вернуть ся з нами!

Скільки нас колись було!
Скільки нас тепер лишилось!
Скільки марно полягло—
В чужинї розпорошилось!

О. Кобець.

З України.

Серце кожного Українця мусить бити ся радісніше, груди мусять сповняти ся гордістю, чуттям великої поваги до свого народа, що в такій грізній, непевний час, коли вся велика Росія охоплена чадом безладдя, шалом безглуздої руїни для руїни, український нарід найменше робить таких ступнів, що вели би до згуби здобутої волі.

Коли майже вся російська преса не безпідставно бє в великий давін про страшну небезпеку, яка загрожує здобуткам революції через невпинне поширення анархії, брак організованости, відсутність певного шляху, по якому би йшла Росія не до упадку, а до розцвіту—цілком иньче щось долїтає до нас із просторів України.

Останні вісти з того боку приносять багато цікавого, що показує, що наш нарід, шляхом добре зорганізованих виступів, ступінь за ступнем закріплює за собою здобутки революції і прямує до здобуття нових і нових позицій в усіх областях народного життя.

Почнемо з українїзації освіти. Коли в попередньому числі „Розваги“ ми подавали відомости про наради київського зїзду в справі українїзації народного шкільництва на Україні, наради, від яких тхнуло сумом перожньої балаканини, то нині

маємо нагоду поділити ся з читачами вістками иньчого, більше живого, захоплюючого характеру.

Військовий зїзд, скликаний в Київї Українською Центральною Радою з представників укр. організації фронтових і задніх військових частин, балтійської й чорноморської фльоти, окремих гарнізонів і иньчих військових організації, дня 22. травня винїс, між иньчим, таку постанову: „від осени 1917. р. тимчасове правительство повинно завести науку в школах України на українській мові; зїзд уважає обовязковою українську середню й вищу освіту; військову освіту, аж до відкриття укр. академії генерального штабу, треба переводити в життя в українським дусі“.

Знову київський губернський селянський зїзд для вибору делегатів до петроградської Ради салдацьких депутатів, який відбув ся 9. та 10. травня, виробив наказ до правительства, в пунктї 12. якого кажесть ся такє: „зїзд признав конче потрібним, щоб наука та просвіта для українського народа, починаючи від нижчих і до вищих наукових заведень, вела ся на Україні в українській мові; щоб освіта була безплатною загалом і обовязковою для дітий обох полів; шкільні програми повинні бути так уложені, щоби діти могли переходити з нижчих в се-

„Зелені Свята“.

(У фрайштадтському таборі).

Воввеличу отих, моїх
Рабів німих!
Я, на сторожі коло їх
Поставлю слово! .

Т. Шевченко.

І поставив...

В той час, коли над Україною нависли чорні хмари і гримїли страшні громи, коли чорні круки обїдали її ще живе тіло, розривали його на шматки та розбивали серце, розливаючи чисту, добру кров; коли український нарід вносив на своїх дужих плечах царський деспотизм, панську неволю і свою долю—в той час серед нього зявив ся щирий Син-Велитень покривдженої Неньки, що цілючим бальзамом полив її рани і на сторожі тих ран поставив своє простиє, правдиве, чисте і міцне як криця слово. Майже одинокє стояло воно на сторожі „своє рабів німих“ цілі десятики роки; стояло з погордою до себе, не хилиячись під тяжкими

ударями гнобителїв, аж до наших часів.

Та нараз впали гнобителї, затихли смертоносні громи і слово дав буйну ростиність. По всіх просторах української землі забував жовто-блакитний лист-прапор і зібрав під свою тїнь молодих борців за долю і волю Рідного Краю.

На наших очах, побіч слова, вилитого гіркими сльозами апостолом правди і любови, став друге, грізне для катів слово і своїм громовим відгуком залунало від „сивих Карпат, аж по синїй Дін“, а луна його розкотила ся геть по широкому світі.

Не проминув відгомін того слова і нас, полонених Українцїв, загнаних долею в чужий непривітний край і відрізаних від дійсного життя. Як благовісник залунало воно в нашім убогім помешканю; підбадьорило і влило в наші серця нову надїю на кращу будучину Рідного Краю, положило

редні, а потім у вищій науковій заведення; Слово Боже в церквах мусить бути українське і т. и.

Такі ж самі домагання поставив селянський зїзд у Василькові, на Київщині. Канівська повітова земська управа (на Київщині) послала міністрові освіти таку телеграму: „Канівська земська управа на спільному засіданню з городською управою, обміркувавши постанову київських рідительських комітетів що до мови в школах на Україні, від імени народа, що вибрав їх, категорично протестує проти постанови про те, що середня школа на Україні мусить бути общеруська. При старому режимі справді думали, що право на середню освіту належить тільки жителям городів. Тепер нарід вірить, що освіта на всіх ступнях буде доступна для широких народніх мас. Перехід з одної мови на другу, при переході з нижчої школи в середню, геть підриє народні сподівання. Виклади від нижчої до вищої школи повинні вестися на одній мові, в даному разі на українській“.

Це вже не є та балаканина п.п. Науменків та Фещенків, що трусять ся перед питанням про заведення укр. мови в городських школах, — ні, це є крик самого народа, що добре розуміє, що йому потрібне. І очевидно, що в даному разі мусять аблїднути ті непевні голоси боязких панів, що начеб то й хотіли завести укр. мову в народніх школах, але спинають ся перед городськими, не кажучи вже про середню й вишу, і з жахом питають ся: „а як же то воно має бути?..“

А мусить бути так, як того вимагає само життя, як того вимагає нарід. В нашій хаті мусить бути все наше і треба лише прикласти праці до здійснення домагань народа, а не спиняти ся на півмірах і не давати ворогам нагоди закидати нам незрілість, невідготованість і т. и.

По донесенням „Київскої Мислі“ з 12. травня, вже є дозвіл на відкриття, крім існуючої вже одної, ще двох середніх шкіл у Київї і одної в Лубнях на Полтавщині. Отже поволї справа й тут поступає наперед.

Українізація адміністрації.

Київський військовий зїзд постановив домагати ся, щоби всю адміністрацію (управління) на Україні перебрали ті нації, які заселяють Україну, і відповідно до чисельности. Кореспондент „Вістника С. В. У.“ пише зі Штокгольму, що по приватним

на загорілих, виснажених обличчах печатку втіхи, запалило ясний „не вечірній“ світ в очах полонених і знід сірого одягу у всій своїй повноті і щирости виринула на світ проста, свободолюбива, готова до самопожертвування душа Українця, сина „Вольної Волї“.

В нашім таборі залунало це слово в роковий час, — в час, коли вся земля, повита буйним зеленим оксамитом у всій своїй красі і силі, купала ся в яснім промінню сонця; коли цар природи намагав ся повернути загальний вигляд всьому земному і з задоволенням привязував зелені віти до тих істот, що вже не мали сили заквітчати себе зеленим рясом; в час коли кожний полонений вишукував по таборі зеленої трави, рвав її і наставляв на своє убоге ліжко, виконуючи невеличку частину загально-народнього звичаю. Прилинуло воно до нас за грати із Рідного Краю, зеленою віткою в перший день Зелених Свят.

Це слово є—заклик „Комітета Національного Фонду“ до всіх громадян, синів України,

відомостям справи на Україні стоять багато краще, ніж то можна судити по російських часописах, які багато фактів з укр. життя промовчують. Дуже багато адміністраційних посад занято вже Українцями. Між иньчим волинським губернатором є Українець, бувший посол Вязлов, а подільським — Максимович. Українізація земств і міських рад перекладає ся досить успішно, лише відчуваєть ся недостача інтелігентних сил.

В Проскурові, Ушиці та Одесі на земських виборах побідили Українці. До київської міської управи ввійшло ще 4 додаткових членів-Українців.

Українізація війська.

Військо, що є в наші часи одним із найважливіших чинників існування нації, як такої, як бачимо з числених звісток, також українізуєть ся з великим успіхом. Київський військовий зїзд виніс в цій справі такі постанови: Перший український полк, що формуєть ся в Київї, дістав назву: „1-й Український полк імени Богдана Хмельницького“. Для зміцнення військових частин в одну цілість, потрібна негайна націоналізація української армії, всі офіцери й салдати Українці повинні виділитися в окремі частини. У чорноморській флотії, що складаєть ся переважно з Українців, дальше доповнювання переводити виключно з Українців. На балтійській флотії деякі кораблі треба комплектувати з Українців і т. д. Старовинні українські прапори, що зберігають ся в державних музеях Москви, Петрограду й иньчих городів, треба негайно передати до Київського Українського Національного Музею. По донесенням берлінських газет, в Київї утворив ся вже „генеральний штаб української армії“. Він удав ся до Петрограду з домаганням негайного оповіщення самоуправи України правительственным актом, організації окремої української армії і цілковитого зукраїнщення всієї чорноморської флотії і частини балтійської. Українці, буцим то, поставили рішуче домагання (ультиматум) до російського правительства—видати їм оружжя і муніцію, инакше грозять насилію.

В Одесі Українці-вояки зорганізувались в товариство „Одеський військовий Кіш“. При штабі головнокомандуючого арміями західного фронту утворилась Штабова Громада офіцерів і салдатів Українців. В Чернигові сформовано сотню охотників-Українців і т. д.

до українського народа, принести посильні матеріяльні датки на „Національний Фонд“, завданням якого є: відбудова потоптаної народньої волї і піднесення його культурно-національного і політичного життя. На перший день Зелених Свят залунало воно щирою не хитрою мовою зі сцени українського таборного театру і глибоко запало в серця слухачів, розпаливши любов до Рідного Краю, розбудивши свідомість великого вчинку і ваги початого діла.

З'явились підписні листи на „Національний Фонд“ і поспіпались датки.

Другого дня Зелених Свят ще залунало це слово при вечірніх проміннях літнього сонця, під національним прапором, при звуках таборної оркестри на пляцу серед табору. Закликало ся принести бодай по одному сотикові на загальне діло. І ми, полонені, закинуті далеко від Рідного Краю, почували себе щасливими, що слухали цей заклик в той самий час, коли слухали його там на Україні трицять мільйонів наших батьків, братів, жі-

Державно-правне означення.

Є цікавим, що ідея федеративної республіки широко захопила навіть народні маси і скрізь на з'їздах домагають ся федеративної республіки й територіяльно-національної автономії України.

Відношення до війни.

І в цій справі серед українського народу панує єдність. Ні один з'їзд ще не підніс голосу за дальше ведення війни, а навпаки, звідусіль ідуть домагання - положити вже раз кінець тому страшному кошмарові, що тяжить над людством і клич: „мир без анексії та відшкодовань“, є кличем українського народу.

Само собою зрозуміло, що не обходить ся й без небажаних виступів „землячків“. Одним із таких виступів треба признати стремління декого з забаламучених „тоже малоросів“ звернути масовий рух з яскраво означеного національного шляху на так звану „загальну, общеруську позицію“. Якийсь д. Кирієнко, бувший посол до Думи від Київщини, на київському окружному з'їзді робітничих та солдатських депутатів, де брало участь і понад 300 селян, виступив з обвинуваченнями діячів україн-

ського відродження в вузькості їх змагань і закликав забути свою справу і стати на загальне становище. Але самі селяне протестували проти його виступу.

По думці д. Кирієнка й інших „тоже малоросів“ треба забути про свою хату, на дах якої сплиять ся грізні іскри від пожежі в сусідській хаті, забути, покинути на ласку Божу, а розпина- тись за чуже, поки своє також не згорить. Борони нас, Боже, від таких „землячків“!

Отже, беручи загалом, подані вище вісти мусять дуже тішити нас, мусимо бути горді, що творча праця там, на рідній землі, поступає наперед і що ніякі високі „землячків“ не в силі їй стати на перешкоді.

То ж будемо вірити, що ті, кому щасливою долею суджено в цей великий час відродження нашого краю покласти свою працю на рідний вівтар, не сплять ся на здобутому вже, а будуть іти все вперед, поки наш нарід не стане повновласним господарем у своїй хаті. Будемо вірити і, з вірою тою ждати скорого повороту до дому, щоби зміцнити ряди працівників-будівничих і принести їй покласти також свої цеглинки на величній мур вільної незалежної України!

О. К.

ЗА ВОЛЮ.

(Присвята Галі Р—ич).

Віє вітер, повіває,
Колише калину,—
Мати сина не пускає
На чужу країну...
—Куди хочеш, мій соколе,
Їхати від мене?
—Я поїду в чисте поле
Воювати, нене...
Я поїду рятувати
Рідну Україну,—
Не журись, голубко-мати,—
Може не загину...
Коли ж трапить куля в груди
На далекім полі,
Будуть згадувати люди,
Що я впав за волю...
Надо мною не заплаче

Матінка старенька,
Ні товариство козаче,
Любка молоденька...
Занесе мене пісками
І стеблом прикриє,—
Хай козацькими кістками,
Поле не біліє!..

А як ні—як не загину
Я від куль ворожих,—
Дати волю Україні
Нам Господь допоможе...
Наша слава не загине,
Слава України!..
—Коли так, то їдь, мій сину,
Їдь, моя дитино!..

Віє вітер, повіває,
Колише калину,—
Мати сина виряжає
На чужу країну...
Ухватила за сідельце,
Обійма коліна,
Ніс в грудях старе серце,
Плаче серце в сина...
Коник рушив—і упала
Мати на порозі,
Легка курява схвала
Сина на дорозі...
Довго так лежала мати.
Встала—вже стемніло.
І пішла понуро в хату,—
Серце зацімліло:
Якось сумно виглядає,

нок і дітий, були щасливі з того, що мали змогу вкупі з ними обходити свято українського народу і причинити ся своїми сотиками до збільшення „Національного Фонду“.

Треба було бачити, як загорілі, худі постаті чорними, порепаними від праці руками, добували із глибини кишень сотики, відмовляючи собі на таку розкіш як шклянка чаю і складали на стіл, ставлячи незграбні, але тверді написи на підписних листах. Записували не лише на себе, а й на домашніх, на близьких серцю. Листи покрили ся сотнями підписів, побіч яких стали числа: два, чотири, шість, десять, двадцять п'ять сотиків, стали корони, ба навіть десятки корон. Кожний клав свідомий того, що треба складати на порятунок Рідного Краю, на відбудову народньої волі, бо лише вона може забезпечити щасливе життя нам і нашим дітям.

Давали датки не тільки Українці, а й другі нації, що мешкають в нашому таборі. Давали Жиди написуючи свої прізвища жидівським письмом;

давали Великороси, що так вороже ставили ся до наших визвольних національних змагань і, навіть, із чуттям висловлювали ся, що ми робимо Велике Діло.

Три, чотири сотні корон не є великим датком, не можуть здорово піднести стан „Національного Фонду“, але ці корони зроблять своє велике діло: вони стануть доказом нашим батькам, братам, жінкам і дітям, що ми тільки тілом у неволі, думка ж наша завше була і буде у Рідному Краї, що ми, навіть, при наших тяжких обставинах, готові нести в жертву для забезпечення нашої волі і нашого добробуту, все що маємо і, що по повроті до Рідного Краю вже не будемо „німими рабами“, а зможемо вже самі стати на сторожі свого права, на сторожі нашого краю, і свобідного культурно-національного і політичного розвитку.

Дмитро Гаркуша.

Потем'ла хата...
 Ще не раз синка згадав
 Одинока мати...
 —
 Рік минув. Веселе сонце
 Заглядає в хату
 Крізь вузесеньке віконце
 На стареньку матір...
 Соловейко на калині
 Любо так співає...
 —Як то там мойї дитині!—
 Один Бог лиш знає...
 І упала на коліна,
 Господа благає:
 —Збережи мого Ти сина!..
 А того не знає,

Що далеко за горами,
 Де орли літають,
 Під новенькими хрестами
 Діти спочивають...
 Діти гордої України,
 Лицарі за волю,
 За обпльовані руїни,
 За обплывані руїни,
 За народню долю...
 А між тими могилками
 Спить твій син, небого.—
 Не шарпай грудий руками,
 Не вини в тім Бога!
 Він поляг за Україну,
 За велике діло...
 Не твоєї лиш дитини
 Там засталося тіло...

Спить же, славні Соколята!
 Ми вас не забудем,
 Брат пригорне свого брата,
 І панамі будем!
 Знов зіллють ся воедино
 Землі кровю змиті,
 І почне свята Україна
 Як і перше жити...

Віє вітер, повіває,
 Колише калину,
 У віконце виглядає
 Відна мати сина.

Сашко.

Вісти з цілого світа.

Боротьба з анархією в Росії. Італійська часопись „Корера деля сера“ повідомляє, що пра-вительство в порозумінню з Радою робітничих та салдацьких депутатів постановило вжити силу проти Крайштату.

Росія перед другою революцією. Шток-гольмські газети повідомляють, що останніми днями багато англійських жінок покинуло Петроград і виїхало за границю. Цей факт стоїт в звязку з майбутніми поважними подіями в Росії.

Газета „Дагблят“ передає оповідання одного Шведа, що прибув із Росії. Зі слів Шведа виходить, що Росія на передодні другої більшої й страшнішої революції, яка доведе Росію до погибелі. Положення безнадійне. Правительство безрадне. Надужиття жовнірів є дійсним нещастям. Дорожнеча засобів поживи незвичайно велика. Один літер молока, якого в містах тяжко добути, коштує один—два рублі. Число безробітних переходить поза 40.000. Нехіть до війни є загальна. Не зважаючи на воєнні партії, Рада робітників і салдатів відкидає кожную думку про офензиву, бо ніхто в Росії не вірить, що війну можна виграти. Невдоволення Англією все зростає. Швед сам бачив похід демонстрантів, які несли прапор із написом „Геть із Англією“!

Керенський був дуже популярний, але тепер він зломаний, перепрацьований чоловік. Недавно на одному зібранню підчас промови він зімлів; народ бажав хліба й мира.

Нота Росії до союзних держав. (Телеграма петроградського агенства). З нагоди відвідин французького міністра Тома у членів тимчасового правительства, мністер заграничних справ Терещенко передав йому оцю телеграму:

Російська революція є не тільки перетворенням внутрішньої організації, вона є також моральною подією, яка висловлює волю російського народа, його ідеал рівности, свободи й справедливости не тільки у внутрішній політиці краю, але також й у міжнародніх відносинах.

Ся воля є джерелом, із якого російське революційне правительство черпає свою енергію. Йї служити є першим завданням правительства й його покликанням. Обороняючи в боротьбі з ворогом велику ідею свободи, Росія ставить собі за ціль привернення загального мира на такій основі, яка би виключала всяке насильство з якоїнебудь сторони так само, як всякі імперіялістичні затії, в якіх би формі воли не виявили ся. Росія не має жад-

них анексийних намірів та противить ся всякому напрямові того рода.

Вірна тим принципам російська нація має рішення поборювати явні або тайні імперіялістичні змагання неприятеля в області політичних фінансових та господарських інтересів. Коли би проте все таки виявили ся деякі різниці між нашим правительством та правительствами союзників у поглядах на воєнні цілі, то ми не сумніваємо ся, що тісна злука між Росією й союзниками запевнить повне порозуміння у всіх питаннях на основі принципів, якими послуговуєть ся російська революція.

Віддана незрушимо спільній справі своїх союзників, російська демократія вітає радісно рішення тих союзних держав, що заявили свою готовність вволити бажання тимчасового правительства, щоб піддати ревзії означені воєнні цілі.

В тій цілі ми даємо ініціативу до конференції заступників союзних держав, яка мала би зійти ся, коли до того трапила ся б нагода.

Та один з договорів, який підписано 5. падоліста 1914. р. й оповіщено і який виключає можливість заключення окремого мира одною з союзних держав, не має бути предметом нарад-тієї конференції.

Дума за офензивою. Бюро Райтера доносить із Петрограда. Дума на своїм тайнім засіданню винесла резолюцію, яка називає як окремий мир так і продовження бездіяльности на фронті зрадою союзникам і домагаєть ся негайної офензиви для забезпечення й удерження здобутих свобод.

Зїзд робітничих і салдацьких рад. В Петрограді зібрав ся конгрес салдацьких та робітничих рад цілої Росії. Вже прибуло більше як 700 делегатів.

Заборона салдацького зїзду в Київі. Правительство заборонило зїзд українських салдатів у Київі, мотивуючи свою заборону тим, що тепер на фронті потрібують ся салдати.

Проти Керенського. Часописі доносять із Гапаранди, що між соціалреволюціонерами та Керенським повстав конфлікт. Соціалреволюціонери домагають ся видалення його з правительства. Задер ся також Керенський із Українцями, бо під впливом проклямації української салдацької ради, деякі части вагали ся йти на фронт. Далі заборонив Керенський конгрес салдатів Українців, бо че-

рез те муслило б багато офіцерів і салдатів покинути фронт.

За миром. Із Виборга доносять, що тамошній гарнізон постановив домагати ся як найскоршого заключення мира з осередніми державами.

Зад козацьких делегатів. Петроградське телеграфічне агенство повідомляє, що в Петрограді має бути відкритий конгрес заступників козацьких військ із цілої Росії. Програма конгресу обіймає питання: відношення до тимчасового правительства, Установчі Збори (Учредітельное Собрание), війна й иньчі.

Анархія зростає. Після різних газетних звісток заснували ся в Росії ще оці республіки: тамбовська, ростовська й херсонська на півострові Херсонесі в Криму. Як повідомляє „Русское Слово“ з Томська, що там zorganizував ся незалежний комітет, який скоро проголосить незалежність Сибіру. В багатьох містах Сибіру панує дика анархія, яку розпалють емігранти.

На передодні нових подій. Із Штокгольму доносять, що особа, яка прибула з Москви, оповідає, що Росія стоїть на передодні нових подій. Зважаючи на це, Родзянко закликає членів Думи, щоб були напоготові. Буржуазні партії наміряють ся повалити соціалістичний режим; вони мають багато прихильників між офіцерами. Козаки поспішно стягують ся до великих міст. Теперішнє правительство готуєть ся до рішучої боротьби з реакцією.

Член петроградської ради робітничих і салдацьких депутатів Павло Ольберг, він же й редактор офіційної часописі. „Рабочая Газета“ заявив: „Можливість заключення мира я бачу лиш у перемозі демократії Англії та Франції над своїми правительствами. Про відділення Росії від її союзників не може бути й мови. Але існують великі ріжницї щодо воєнних цілей. Нова воєнна програма Франції, Англії й Америки, яка приписує офензиву, нас не може задовольнити. Тому салдацька та робітнича Рада в порозумінню з правительством опублікувала нову ноту, яка говорить, що з загальним бажанням мира треба рахувати ся і, що правительства союзників не повинні ставити перешкод до скликання міжнародньої конференції. Скликана Радою робітничих та салдацьких делегатів конференція почнеть ся 10. липня в Штокгольмі.“

Російська делегація в Америці. Тимчасове правительство, як доносять із Коленаги, вислало до Америки делегацію з спеціальними припорученнями. Делегація находиться ся в Америці вже 14. днів. Задачі делегації, що складаєть ся з чотирох членів, між якими три офіцери, заховують ся в повній тайні.

Українці на штокгольмській конференції. Голяндсько-скандинавський комітет вислухав дня 14. червня делегацію української соціально-демократичної партії Австрії під проводом Володимира Темницького.

Делегація бажав, щоби національно-різномірні держави середньої і східної Європи, а власне Австро-Угорщина, Росія та балканські держави, перетворили ся у федеративні союзи самоуправних та рівноуправнених націй. Остаточною метою української національної політики являєть ся здеднання всіх українських земель в одну політично-автономну державну цілість. Але, як що цієї мети не можна б досягнути, то делегація домагаєть ся для Українців у Австро-Угорщині, а також і Росії повної територіяльно-національної автономії в фе-

деративному звязку із цими державами та висловлює таку думку, щоби Австрія та Росія наново розмежували свої області на підставі заселення їх народами. Делегація висловлюєть ся за відновленням Польщі, але лише в її етнографічних (народних) границях. Бажає також, щоби при міжнародньому мировому суді утворений був окремий виділ, який мав би дбати про права народів.

Делегація бажав негайного заключення мира без анексії та воєнних контрибуцій. Народи, що на їхніх землях ведеть ся війна, повинні дістати від воюючих держав повний зворот шкоди, як що війна не була ведена в інтересі даних територій. Делегація бажав, щоби була відбудована самостійна Бельгія, Румунія, Сербія та щоби остання була злучена з Чорногорію. Розв'язання фінляндського та ельзацько-льотаринського питання треба віддати в руки народів, які заселяють ці краї.

Що до питань господарських та міжнароднього права прилучуєть ся делегація до думок німецько-австрійської делегації. Що до скликання загальної конференції робітничих та соціалістичних партій, бажав делегація, щоби представникам українських соціалістичних партій Австрії та Росії признані були повні права окремої національної секції інтернаціоналу. Делегація надієть ся, що при заключеню мира сталі війська будут скасовані, що будуть організовані народні війська, які мали б лише боронити своїх країн, що настане загальне розоруження, а також скасування тайної дипломатії.

Проба мирового посередництва. Член швайцарської національної ради Грім від довшого часу старав ся в Петрограді провадити мирову агітацію. Він дістав таке вражіння, що мир між Росією й Німеччиною можливий. В такім дусі він телеграфував швайцарському міністрові заграничних справ Гофманові й просив повідомити, як ставить ся до мира з Росією Німеччина. Гофман послав через швайцарського посла в Петрограді шифровану телеграму, в якій зазначив, що Німеччина готова мирити ся з Росією.

Телеграма Гофмана нараз появила ся в газеті шведських соціалістів „Соціалдемократен“. Державні антанту підняли крик і Гофман мусів покинути свою посаду, а Грім на приказ тимчасового правительства виїхав із Петрограда.

Німеччина готова мирити ся з Росією. Орган німецького канцлера „Північно-німецька загальна часопись“ містить на першій місці заяву, що Німеччина готова заключити з Росією мир без анексії і контрибуцій та що осередні держави бажать із Росією мирного сусідського життя.

Світова війна.

(Від 15. по 23. червня).

На італійському фронті. Відбували ся місцями артилерійні бої з ініціативи Італійців. На високорівні „Сім Громад“ по 24-годиннім артилерійнім приготуванню пішли Італійці в наступ, в якому понесли досить багато жертв. Але, як повідомляє австро-угорський генеральний штаб були відкинені; здобуті Італійцями кілька кроків терену в області Чіма Дієці відобрано австрійськими військами назад.

На французько-німецькому фронті. Живу діяльність проявляли Англіїці в Фляндрії; за артилерійними приготуваннями розпочиналися атаки зі сторони Англіїців, які приносили їм часом невеликі здобутки. Але німецькими протиатаками ці здобутки по більшій часті в них відбирали ся. Тривали також оружні бої на фронті Артуа, які переходили в офензиву. На р. Ен і в Шампані провадили Французи боротьбу, але більшу частину здобутого ними 18. червня терену мусли 20. червня віддати назад.

На російському фронті. Артилерійна стрілянина коло Луцка, Злочова й Галича в кінці попереднього тижня, тепер цілковито стихла.

На македонському фронті. Положення не змінене.

На азійському фронті. По турецьким звісткам, прорвали. Курди й Турки російський фронт у Персії.

Таборова хроніка.

Таборове віче. Червня 12. в загальнім бараці відбуло ся таборове віче, на яким тов. О. подав звідомлення з воєнних і світових подій. Зазначивши про воєнне положення,—референт подав ширші інформації про світові події, а також як стоїть справа мира і т. д. Опріч того, референт подав всі ті новинки, які надійшли за цілий тиждень. Між иньчим зазначив, що в Росії панує безладдя. Російські газети переповнені вістками про селянські розрухи, експропріяції та самосуди. Боротьба між сторонниками мира й дальшої війни прибирає чим раз більше пристрасний характер. Хоч воєнна партія має ще велику силу, одначе про російську офензиву не може бути й мови, бо в армії впала всяка дисципліна, а число дезертирів доходить до 2 мільонів.

На вічу було понад 500 слухачів.

Т-во „Просвіта“. Червня 12. на своїм засіданню Т-во „Просвіта“ вирішило запровадити курси рахунків і инчі заняття для хорих у шпиталі. Для цього визначено людей. Вироблено розклад занять і призначено дні. Один раз в тиждень буде також звідомлення з воєнних і світових подій. Читання відбувати муть ся два рази і курси рахунків 4 рази на тиждень.

Дискусія. Червня 13. в загальнім бараці відбула ся дискусія, як продовження попередніх дискусій, про просвітні, громадські, наукові і инчі т-ва. Референт тов. О. сказав про завдання просвітних товариств, яку відіграють ролю такі т-ва в життю поодиноких народів, і подав ширші інформації про першу українську Львівську Просвіту, котра від довнього часу, як заснована була 45 літ тому назад, і досі не перепинює своєї діяльності. Потім, референт познайомив присутніх з програмою діяльності „Просвіти“ у Галичині. Опріч того прочитав і розібрав докладно Статут Просвіти.

В. Кобка.

Театер. Заходом Драматичного товариства імени І. Котляревського, в неділю 17. червня в театральній саді відбула ся вистава. Виставляла ся

„Бондарівна“ драма на 4 дії Карпенка-Карого. Чистий прибуток із цієї вистави призначено на Український Національний Фонд.

Що до гри поодиноких артистів, то можна сказати:

Тов. Бурлака, в ролі запорожця Тараса, грав досить гарно, але місцями чув ся занадто плаксивий тон, що не відповідало його козацькому станови—особливо там, де він признаєть ся Тетяні, що любить її.

Тов. Холоденко, в ролі старого козака Гната Бондаря, виконав свою ролю добре. Він своєю грою робив гарне вражіння на глядачів. Тов. представив дійсного типа старого запорожця.

Тов. Варговий, в ролі шляхтича Чеслава Герцеля, грав трохи сухо, за мало рухів,—зрештою досить уміло представив панського підлізу—продажного чоловіка.

Тов. Старченко, в ролі вельможного старости, був зовсім не відповідний, як гримом, так і рухами, гру його скоріще можна назвати монотонною деклямацією.

Тов. Перекотиполе, в ролі Тетяни, грав дуже добре. Він представив українську дівчину яка героїськи боронить свою дівочу честь. Але мав за грубий голос, бо якраз на той час трохи був захрип.

Тов. Пущик, в ролі Жиди орендаря Мордохая, був не в своїй ролі.

Гуртом сцени проходили досить вяло.

Решта всі пррвели свої ролі добре.

Загалом вся пєса пройшла хоча й вяло, але вражіння зробила на глядачів. А як взяти на увагу, що більшість артистів цим разом виступали нові, що перший раз на сцені—то більше вимагати й не можна.

Підчас вистави Тов-во „Світло“ урядило продаж фотографічних карток, чистий прибуток з яких призначено також на Український Національний Фонд.

О. Федорчук.

ЛИСТИ З РОБІТ.

Високоповажана Головна Українська Рада!

Довідавшись з часописий про утворення Українського Національного Фонду у Києві, спішимо з радістю та з щирим серцем підтримати це благе діло. Кожний з нас по зможі матеріяльних обставин жертвуєм: А. Б.—ко, В. З.—ха, С. М.—чук, М. Н.—та О. Г.—ман—по 1 кор.; І. С.—нюк, Р. Т.—чук, В. О.—ко, І. Б.—н, П. Л.—ук, І. В.—люк—по 20 сот.; Н. М.—чук, Ф. Х.—ський—по 30 сот.; М. Т.—чук—46 сот.; Н. Д.—чук 20 сот.; І. Т.—ов, Г. О.—ик та Ф. Ці—на—по 10 сот.—Усіх разом 9 корон.

Хоч наша команда зараз складаєть ся з 43 чол., а жертвуєм тільки 20 чол., ну треба рахувати більше половини Великоросів, котрих це діло не торкаєть ся; в такім разі виходить, що кожний з нас не відмовив ся пожертвувати скільки хто міг. Дай Боже, щоб усі так наші брати Українці відносились до відродження нашої Неньки-України! Ще просим Вас передайте від нас щирий привіт Комітетові Національного Фонду у Києві. Щастя їм Боже не все добре!

Робітнича команда Кифлях.